

Bevisbörda och beviskrav vid försäkringsfall

Här följer en kort genomgång av några av de frågeställningar som kan dyka upp gällande bevisbörda och beviskrav vid fastställande om ett försäkringsfall föreligger. För det första kan det konstateras att det generellt ställs olika krav på näringsidkare respektive konsument vad gäller bevisningen vid försäkringsfall. Vidare har domstolen ofta uppgiften att besvara frågan om vilken part som har bevisbördan och vilket beviskrav som ska tillämpas vid de olika frågorna i ett försäkringsmål. Det som bestämmer vilket beviskrav som bör tillämpas är givetvis avgörande av omständigheterna i målet, där ibland hur lätt försäkringstagaren har att visa det som påstås och huruvida det är en konsumentförsäkring eller en företagsförsäkring.

Bevisbördan brukar i praxis beskrivas med stöd i två motstående intressen. Å ena sidan, står det starka intresset att den lojale försäkringstagaren skall kunna lita på att han är skyddad mot ekonomiska förluster genom försäkringen mot, å andra sidan, försäkringstagarkollektivets intresse av att ett ökat risktagande för försäkringsgivaren inte leder till oacceptabelt höga premier.

Bevisbördan

Den part som bär bevisbördan står risken för att omständigheterna i målet inte kan utredas på ett tillfredställande sätt. Inom försäkringsrätten har det utvecklats en princip som innebär att försäkringstagaren har bevisbördan för ett påstående om att försäkringsfall har inträffat. Försäkringsbolaget som hävdar att ett undantagsvillkor är tillämpligt har dock bevisbördan för det påståendet. Ibland läggs trots det inte bevisbördan på någon av parterna utan den s.k. överviktsprincipen tillämpas, varvid

minsta tänkbara sannolikhetsövertikt faller avgörandet.

Beviskrav

Beviskravet är nära sammankopplat med bevisbördan på det sättet att en part anses ha uppfyllt sin bevisbörda om parten har uppfyllt det uppställda beviskravet i målet. Vad som krävs för att bevisbördan ska anses uppfylld avgörs med andra ord av hur högt ställt beviskravet är. Domstolarna tillämpar olika beviskrav beroende på om den försäkrade är konsument eller näringsidkare. Näringsidkare har i praxis ansetts ha större möjligheter än konsumenter att föra bevisning i sådana frågor. Utgångspunkten i de flesta tvistemål är att beviskravet "styrkt" används, dvs. att parten som innehar bevisbördan måste **styrka** sitt påstående. I förhållande till detta högre beviskrav är kravet ofta mildrat för både näringsidkare och konsumenter i försäkringsmål. Antingen genom beviskravet **klart mera sannolikt** eller genom det ännu lite lägre beviskravet **mer antagligt**.

En konsumentförsäkringstagare anses rent generellt ha fullgjort sin bevisskyldighet om det vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter framstår som **mer antagligt** att försäkringsfall har förelegat än att så inte varit fallet. Detta beviskrav har ställts vad gäller händelseförloppet i flera mål där fråga var huruvida biltillgrepp förelåg (NJA 1984 s. 501 I-II, RH 2010:86). Samma beviskrav har använts vid fråga om inbrottsstöld inträffat trots få tecken på inbrott (RH 1986:134), samt för försäkringstagaren i fall där försäkringsgivaren påstått att den brand som skadat den försäkrade bilen var anlagd av försäkringstagaren (RH 1987:48). Av naturliga skäl är det ofta omöjligt att föra full bevisning om att t.ex. en bil tagits och brukats olovligen då försäkringstagaren inte har varit på plats vid den inträffade händelsen. Även i dessa fall formuleras beviskravet därför så att försäkringstagaren ska anses ha fullgjort sin bevisskyldighet om det vid en helhetsbedömning framstår som **mer antagligt** att försäkringsfall föreligger än att så inte är

förhållandet. I situationer där den skadelidande har varit närvarande när skadan uppkom, t.ex. vid kollision i färd med bil, har bevisläget ansetts bättre. Beviskravet i dessa fall har därför fastställts till det något strängare beviskravet **klart mera sannolikt** (se NJA 2006 2. 721).

Vad gäller orsakssamband mellan en händelse och försäkringstagarens arbetsoförmåga har hovrätten uttalat att beviskravet **klart mera sannolikt** gäller för den skadade (se bl.a. RH 2000:65). Även vad gäller frågan om orsakssamband mellan en viss skadehändelse och uppkomna besvär har fastställts att den skadade skall göra **klart mera sannolikt** att besvären beror på händelsen än något annat. Likaså vad gäller frågan om den skadade skulle haft ett visst arbete skadan förutom gäller detta beviskrav för försäkringstagaren (se NJA 2007 s. 461). Vad gäller inkomsternas storlek i avsaknad av skadan anses den skadade dock ha att **styrka** påståendena i den delen.

I fråga om företagsförsäkringar har Högsta domstolen formulerat beviskravet på så sätt att det vid en helhetsbedömning ska framstå som **klart mera sannolikt** att ett försäkringsfall har inträffat än att så inte är förhållandet (se NJA 1992 s. 113).

För försäkringsbolaget (försäkringsgivaren) gäller däremot det allmänna beviskravet, vilket innebär att försäkringsbolaget t.ex. måste **styrka** att en viss undantagsregel är tillämplig (se t.ex. NJA 1990 s. 93). Detta innebär att för det fall en försäkringstagare gjort klart mera sannolikt att besvären härrör från en olyckshändelse åligger det försäkringsbolaget att **styrka** att det föreligger konkurrerande besvär, dvs. besvär som härrör från något annat än själva händelsen (se NJA 1992 s. 740).

Denna artikel avser inte att ge en heltäckande bild av försäkringsrättens beviskrav. Har ni fler frågor är ni välkomna att kontakta någon av Advokatfirman INTERs jurister.

Jenny Dahlkvist